

Студент 4 курсу
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

СТРУКТУРА ФІНАНСОВОЇ ЧАСТИНИ БІЗНЕС-ПЛАНУ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЕКТУ

Анотація. Висвітлено питання вибору структури та формування фінансової частини бізнес-плану інноваційного проекту. Узагальнено відомості про існуючі міжнародні та українські стандарти в сфері бізнес-планування. Обґрунтовано вибір оптимальної структури фінансового плану.

Аннотация. Освещены вопросы выбора структуры и формирования финансовой части бизнес-плана инновационного проекта. Обобщены сведения о существующих международных и украинских стандартах в сфере бизнес-планирования. Обоснован выбор оптимальной структуры финансового плана.

Annotation. The issues of choosing the structure and form of the business plan financial section of an innovative project have been highlighted. Information about existing international and Ukrainian standards in business planning has been summarized. The choice of an optimal structure of the financial plan has been justified.

Ключові слова: бізнес-план, фінансова частина бізнес-плану, стандарти бізнес-планування, інноваційний проект, структура фінансового плану.

Уже давно відомо, що бізнес-план – це документ, який необхідний кожному підприємству для планування своїх дій та їх наслідків, щоб у швидко мінливій економічній ситуації домогтися позитивних результатів у веденні діяльності, яка приносить дохід. Фінансовий розділ бізнес-плану призначений для визначення ефективності та фінансової спроможності інноваційного проекту. Він є ключовим розділом бізнес-плану. У ньому узагальнюються матеріали попередніх розділів із точки зору їх впливу на формування фінансових результатів. Фінансовий план – це гнучка конструкція, яка дозволяє продумувати нові варіанти ведення інноваційних проектів на основі проаналізованих сценаріїв. Тому особливу увагу слід приділити складанню фінансового розділу та його структурним елементам, щоб не тільки оцінити перспективу проекту в цілому, а й показати можливість підтримувати нормальну платоспроможність протягом усього планового періоду.

Питанням складання бізнес-планів присвячено дуже багато робіт зарубіжних та вітчизняних учених-економістів: К. Кіпермана, Н. Крилової, Ліпсіса І. В., Львовського Г. Д., Маркової В. Д., М. Муллей, Пальчик О. І., Г. Пітерса, Полякова А. Р., Х. Роузена, Скірко Ю. І., Р. Уотермена, В. Хруцького та ін. Метою даного дослідження є проблема вибору структурних елементів фінансового плану інноваційного проекту та запропонування оптимальної структури фінансової частини бізнес-плану.

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку державної реєстрації інноваційних проектів і ведення Державного реєстру інноваційних проектів" суб'єкт інноваційної діяльності, який заявляє інноваційний проект на державну реєстрацію, обов'язково подає до Держінформнауки бізнес-план інноваційного проекту на паперовому та електронному носіях [1]. Не існує законодавчо встановленої універсальної структури як фінансового плану, так і бізнес-плану взагалі. Але на основі досвіду ведення бізнесу попередніх років сформувалися деякі обмеження – це міжнародні та українські стандарти, які прийняті в сфері бізнес-планування. Кожен із цих стандартів встановлює цілком певні вимоги не тільки до назв розділів, але й до їх змісту. Найбільш поширеними є методики, розроблені такими організаціями (самі стандарти носять однойменні назви):

- Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО, UNIDO);
- Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР);
- Бюро Фінансового Моделювання (BFM Group);
- KPMG group.

Одним із загальноприйнятих стандартів у бізнес-плануванні є структура, розроблена Європейським банком реконструкції та розвитку.

Тісні зв'язки і взаємодія ЄБРР із державними інститутами дозволяє брати участь у створенні більш сприятливого клімату для підприємців. У тому числі з метою поліпшення інвестиційного клімату та спрощення бізнес-планування. Європейський банк реконструкції та розвитку розробив і пропонує до використання свою структуру бізнес-плану. Слід звернутися до структурних складових фінансової частини, яка має назву "Фінансування" [2]:

1. Графіки отримання та погашення кредитних коштів.
2. Застава і поручительство.
3. Обладнання та роботи, які фінансуватимуться за рахунок кредитних коштів.
4. SWOT-аналіз.
5. Ризики і заходи щодо їх зниження.

Зокрема, ця структура пропонує більше уваги приділити фінансовому розділу, а саме: облік кредитних коштів, SWOT-аналіз тощо. При цьому стандарт ЄБРР є найкоротшим, тобто окреслює приблизні рамки написання фінансового плану. З одного боку, це дає простір для творчості. Але якщо не мати досвіду в складанні бізнес-плану, краще скористатися більш докладним стандартом. Наприклад, типовий зміст бізнес-плану, розроблений українською консалтинговою компанією *BFM Group*. Запропонований стандарт дуже розгорнутий і містить унікальні, цікаві розділи

в

кількості

При цьому необхідно розрахувати фінансові показники (помісячно до кінця розрахунків проекту): коефіцієнт поточної ліквідності (CR), %; коефіцієнт термінової ліквідності (QR), %; чистий оборотний капітал (NWC); коефіцієнт оборотності запасів (ST); коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (CP); коефіцієнт оборотності робочого капіталу (NC); коефіцієнт оборотності основних засобів (FAT); коефіцієнт оборотності активів (TAT); сумарні зобов'язання до активів (TD/TA), %; сумарні зобов'язання до власного капіталу (TD/EQ), %; коефіцієнт покриття відсотків (TIE); коефіцієнт рентабельності валового прибутку (GPM), %; коефіцієнт рентабельності операційної прибутку (OPM), %; коефіцієнт рентабельності чистого прибутку (NPM),%; рентабельність оборотних активів (RCA), %; рентабельність позаоборотних активів (RFA), %; рентабельність інвестицій (ROI), %; рентабельність власного капіталу (ROE), % [3].

Також необхідно дати загальну оцінку ефективності проекту [3]:

період окупності (PB);
дисконтований період окупності (DPB);
чистий приведений дохід (NPV);
індекс прибутковості (PI);
внутрішня норма рентабельності (IRR);
модифікована внутрішня норма рентабельності (MIRR);
тривалість (D).

Дані показники надалі в бізнес-плані будуть використовуватися для оцінки ризиків проекту та аналізу беззбитковості.

Однак необхідно завжди пам'ятати, що структура і зміст не повинні обмежувати можливості концентрації бізнес-плану навколо декількох розділів, які розкривають сильні сторони інноваційного проекту. Іноді це може виділити даний проект серед тисячі інших. Досконало складений фінансовий план – це найсильніший інструмент, щоб привернути увагу міжнародних фінансових організацій, таких, як Європейський банк реконструкції і розвитку, Міжнародна фінансова корпорація та ін.

Під час складання фінансових планів використовуються такі інформаційні джерела:

- 1) дані бухгалтерської та фінансової звітності, відомості про виконання фінансових планів у попередніх періодах;
- 2) договори (контракти), які укладаються з споживачами продукції і постачальниками матеріальних ресурсів;
- 3) прогнозні розрахунки обсягів продажу або плани збуту інноваційної продукції, складені виходячи з замовлень, прогнозів попиту, рівня продажних цін та інших характеристик ринкової кон'юнктури;
- 4) економічні нормативи, затверджені законодавчими актами (податкові ставки, тарифи відрахувань у державні соціальні фонди, норми амортизаційних відрахувань, облікова банківська процентна ставка, мінімальний розмір місячної оплати праці і т. д.) [4].

Дослідження робіт різних учених показали, що оптимальна структура фінансового розділу бізнес-плану повинна включати п'ять основних фінансових звітів.

По-перше, звіт про доходи. Звіт про доходи (про прибутки та збитки) показує фінансову діяльність бізнесу протягом певного періоду часу, як правило, одного податкового року. На відміну від балансу, який відображає стан бізнесу на даний момент часу, цей звіт показує процес, тобто що сталося у бізнесі протягом певного періоду часу. Звіт про прибутки та збитки – це невід'ємний інструмент для оцінки інноваційного проекту. Можна виявити слабкі сторони у діяльності і спланувати шляхи для ведення бізнесу більш ефективно, тим самим збільшивши свій прибуток.

По-друге, баланс. Баланс – це фінансовий звіт, який зазвичай отримують у кінці податкового періоду. Він показує фінансове становище бізнесу на фіксовану дату. Це картина фінансового стану фірми на певний момент. У балансі відображається вся фінансова інформація бізнесу, поділяючи всі фінансові дані на три категорії: активи, пасиви (зобов'язання), власний капітал.

Наступною структурною частиною є звіт про рух грошових коштів, який показує очікувані шляхи надходження та вибуття грошових коштів. Для підприємця це важливий інструмент управління грошовими потоками, який дає знати, коли витрати занадто високі або коли у є профіцит грошових коштів і можливість короткострокового інвестування. У рамках бізнес-плану звіт про рух грошових коштів дасть набагато краще уявлення про те, скільки інвестицій в основний капітал потребує бізнес-ідея.

Для банківських кредиторів звіт про рух грошових коштів служить підтвердженням того, що інноваційний проект буде менш ризикованим і матиме достатньо готівкових коштів, щоб виплачувати відсотки за кредитом.

Наступний – аналіз беззбитковості. Точка беззбитковості – це точка, в якій витрати компанії точно відповідають обсягу продажу компанії або обсягу послуг, які надає компанія. Це точка, в якій бізнес не понесе збитки, але також і не буде отримувати прибуток.

Точку беззбитковості можна розрахувати математичним або графічним способом. Також вона може бути виражена у вартісному вираженні або натуральному.

Останній звіт – перелік фінансових потреб. Якщо можна подати заяву на отримання кредиту, то кредитори та інвестори будуть аналізувати потреби бізнесу. Перелік фінансових потреб дає змогу зрозуміти, чому необхідний кредит та скільки коштів дійсно необхідно.

Отже, важливим кроком на шляху до успішного створення фінансового плану інноваційного проекту є вибір його структури. Щоб зробити правильний вибір, підприємцю необхідно визначитися, для яких внутрішніх або зовнішніх користувачів буде створений цей бізнес-план та які сильні сторони необхідно висвітлити в цьому плані. Також слід пам'ятати, що структуру фінансового плану не можна розглядати як константу, вона може змінюватися залежно від конкретних цілей, завдань і об'єкта бізнесу, а стандарти та запропонована оптимальна структура плану покликани допомогти підприємцю створити досконалий фінансовий план інноваційного проекту.

Наук. керівн. Верецагіна Г. В.

Література: 1. Про затвердження Порядку державної реєстрації інноваційних проектів і ведення Державного реєстру інноваційних проектів: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2003 року № 1474 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>. – Назва з екрану. 2. Стандарти бізнес-планування ЄБРР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.probp.ru/publish/standard2.php>. – Назва з екрану. 3. Типовий зміст інвестиційних бізнес-планів згідно з стандартами BFM Group™ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bfm-ua.com>. – Назва з екрану. 4. Любонова Т. П. Бізнес-план: Опыт, проблемы / Т. П. Любонова, Л. В. Мясоедова. – М. : Книга Сервис, 2003. – 96 с.